

III. DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ ZRALOSTI A ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ

1. Diagnostika školní zralosti a připravenosti

Doba nástupu do školy nebyla stanovena náhodně, protože ve věku 6–7 let dochází k různým vývojovým změnám, které jsou podmíněny zráním i učením. Většina z nich je pro úspěšné zvládnutí požadavků školy důležitá, i když význam dílčích kompetencí může být různý. V době nástupu do školy dosáhne většina dětí takové vývojové úrovně, která je nezbytnou podmínkou přijatelného zvládnutí školních nároků. Avšak existuje určité riziko, že k žádoucí vývojové proměně nedojde u všech dětí ve stejné době a rovnoměrně ve všech oblastech. Vzhledem k tomu je třeba před zápisem do školy provést orientační screeningové vyšetření školní zralosti, a pokud by se to ukázalo nutné, i podrobnější psychologické vyšetření. Takové vyšetření má značný preventivní význam, protože pokud by do školy nastoupilo dítě, které by nebylo dostatečně zralé, jeho výsledky by byly mnohem horší, než by bylo možné očekávat vzhledem k jeho schopnostem. Nezralé dítě by mohlo ve výuce zbytečně selhávat a počáteční problémy by mohly zatížit i jeho další školní kariéru.

Pomalejší dozrání a z něho vyplývající potíže se mohou projevit v různých oblastech:

- Nezralost se projeví nedostatky v **oblasti předpokladů k počáteční výuce trivía** (tj. čtení, psaní a počítání). Z tohoto hlediska je důležité zjistit, zda není opožděný rozvoj sluchové a zrakové percepcce. Školsky nezralé děti nedovedou dostatečně přesně diferencovat komplexní zrakové a sluchově-řečové podněty. Nedovedou vnímat celek jako soubor částí, které jsou určitým způsobem uspořádány.
- Důležitou součástí školní zralosti a připravenosti jsou dostatečně rozvinuté **verbální schopnosti a dovednosti**. Dítě, které nezvládne jazyk a řeč na přijatelné úrovni, nemůže ve škole uspět jak v oblasti výuky, tak v oblasti sociální adaptace.
- Nezralé dítě **není schopné uvažovat konkrétním logickým způsobem**

bem, setrvává na úrovni prelogického uvažování, které je ovlivňováno aktuálně vnímanou podobou čehokoli, hodnotí skutečnost spíše podle toho, co je dostatečně zajímavé, než podle podstatných znaků. Nedokáže rozlišovat podobnosti a rozdíly a chápat různé souvislosti a vztahy.

- Nezralé děti **nevýdrží pracovat dostatečně dlouho a dostatečně koncentrované**, brzy se unaví a přestávají se na práci soustředit. V důsledku toho nemohou uplatnit svoje schopnosti a nemohou se naučit to, co je třeba. Pro tyto děti představuje těžko zvládnutelnou zátěž i nutnost dodržovat školní režim.
- Nezralé dítě **nedokáže regulovat svoje chování**, není schopné odložit aktuální uspokojení a ovládat okamžité impulzy. Ale plnění školních úkolů a dodržování sociálních norem od dítěte jistě volní úsilí vyžaduje a jeho chybění negativně ovlivní veškeré výkony. Jde o projev nedostatečně rozvinuté exekutivní složky, jejíž vývoj závisí na zralosti kůry čelního laloku mozku.
- Nezralé děti **nebývají motivovány k učení**. Role školáka pro ně představuje tak velkou zátěž, že nemůže mít potřebnou motivační sílu. Nezralé dítě nebude uspokojivě plnit zadané úkoly a nenaučí se, co je třeba, protože ho tato činnost sama o sobě neláká a jiný význam pro ně zatím nemá.
- **Emoční nezralost** bývá spojena s nadměrnou vázaností na rodinné prostředí, resp. na matku, s nízkou frustrační tolerancí a obtížemi v adaptaci na třídu a učitele. Nezralé děti bývají častěji úzkostné, pláčtivé a nejistě. Zvýšená úzkostnost narušuje i proces učení a prezentaci naučeného.

Hodnocení školní zralosti zahrnuje:

- **Screening** dílčích aspektů školní zralosti, který slouží k odlišení dětí, jež mohou mít v této oblasti nějaké problémy.
- **Podrobnější vyšetření školní zralosti**, které je provedeno na žádost rodičů (může jim být doporučeno odborníkem, pediatrem nebo učitelkou MŠ), a může být indikováno selháním ve screeningovém testu.

1.1 Screeningové posouzení školní zralosti

Ke screeningovému posouzení školní zralosti se používá Kernův **Orientační test školní zralosti (OTSZ)** v úpravě J. Jiráčka (1970, 1992). Test obsahuje tři úkoly: kresbu mužské postavy, napodobení psacího písma

a obkreslení obrázce vytvořeného z puntíků. Kresba lidské postavy je činnost, kterou dítě většinou dobře zná a není pro něj ničím novým. Jde o úkol relativně málo strukturovaný, dítě může pána nakreslit, jak samo chce, resp. jak je zvyklé lidskou postavu zobrazovat. Obkreslování písma a obrázce je pro ně většinou nové. Musí tudíž hledat způsob, jak se s takovým úkolem vyrovnat a na jeho splnění vynaložit určité úsilí. (Problémem může být značná publicita testu školní zralosti a tak se někdy stává, že dítě je na všechny zde obsažené úlohy předem připraveno a metoda ztrácí svou diferenciativní schopnost.)

Administrace. Test lze zadávat individuálně i skupinově. Pokud děti pracují ve skupině, lze získat zároveň informaci o schopnosti dítěte adaptovat se na takové podmínky a přizpůsobit se jim, resp. podávat dobrý výkon v situaci, která se do určité míry podobá školnímu vyučování.

Vyhodnocení a interpretace testu. K hodnocení výsledků se používá pětibodový systém, podobný školním známám. Způsob zpracování kresby lidské postavy slouží jako screening obecné vývojové úrovně. Pokud je hodnocena známkou 4-5, znamená to, že dítě úkol nezvládlo na takové úrovni, která by byla z hlediska požadavků školy dostačující. Kvalita nápodoby písma a obrázce složeného z teček umožňuje odhadnout schopnost percepčně analyzovat předlohu a grafomotoricky ji zpracovat. Pokud dítě nedokáže respektovat ani základní tvar předlohy, resp. charakter detailů, nelze je považovat za školsky zralé. **Dobrý výsledek je dostatečným potvrzením zralosti** posuzovaných funkcí. Když dítě testové úlohy nezvládne, je třeba dalšího podrobnějšího vyšetření, které by vyloučilo náhodné vlivy a specifikovalo, které schopnosti a dovednosti požadované úrovně nedosahují.

Úlohy, které jsou zařazeny do orientačního testu školní zralosti, byly zvoleny proto, že je lze snadno zadávat skupinově, bez nutnosti individuálního vyšetření, a také proto, že senzomotorické dovednosti, percepční zralost a nakonec i schopnost diferencovat, nebo dokonce spočítat, dílčí části jsou hodně důležité pro zvládnání požadavků výuky trivie v první třídě. Pokud by dítě takové úlohy nespínilo dostatečně dobře, je třeba sledovat **dynamiku vývoje** uvedených schopností a dovedností, protože právě v tomto věku se mohou rozvíjet dost rychle a jejich vývoj nemusí vždycky probíhat plynule, někdy může dojít k vývojovému skoku. Ve sporných případech je třeba vzít v úvahu, na jaké úrovni jsou ostatní kompetence.

1.2 Podrobnější vyšetření školní zralosti a připravenosti

Orientační posuzovací škála školní zralosti a připravenosti

Úroveň fonologické percepcce	Odpovídá věku	Nápadnosti v některých dílčích složkách	Celkové nezralá
Úroveň vizuální percepcce			
Úroveň senzomotoriky			
Úroveň řeči			
Úroveň rozumových schopností			
Úroveň pozornosti			
Úroveň úkolového chování			
Úroveň sociálně adaptivního chování			

1.2.1 Hodnocení fonologické percepcce

Fonologická diferenciacie, analýza a syntéza dozrávají obvykle mezi 6. a 7. rokem, tj. v době nástupu do školy. Avšak dozrávání těchto kompetencí neprobíhá plynule a u všech dětí stejně rychle. Proto je třeba posoudit, zda se vývoj fonologických schopností v některé složce opožďuje a jak závažnou překážku pro zvládnání čtení a psaní by představoval.

- **Fonologická diferenciacie.** Na počátku školní docházky by mělo dítě umět rozlišit většinu nesmyslných slov z **WM testu**, diagnosticky signifikantní je, pokud udělá 6 a více chyb (Matějček, 1994). K posouzení této schopnosti lze použít i **Test rizika poruch čtení a psaní** D. Švancarové a A. Kucharské (2001), který zahrnuje úkoly vyžadující určené hlásky, kterou dané slovo začíná, rozlišování hlásek uvnitř slova a zjištění shody či rozdílu nesmyslných hláskových skupin. Pro potvrzení školní nezralosti je důležitý neúspěch v rozpoznání první hlásky a nejistota v rozlišování hláskových skupin. Diferenciacie hlásek uvnitř slova je obtížnější, v tomto úkolu dělají chyby i děti školsky zralé.
- **Fonologická analýza a syntéza.** Signálem zvýšeného rizika problémů se zvládnáním výuky je neúspěch v **SAS-M testu**, kdy dítě nedokáže rozpoznat první písmena ani v tak jednoduchých slovech, jako je „pes“ nebo „voda“. Pokud by dělalo chyby na začátku testu, ale nakonec by

zvládlo i obtížnější slova, pak jde spíše o projev nepozornosti a nezkušenosti s činností tohoto typu.

1.2.2 Hodnocení vizuální percepcce

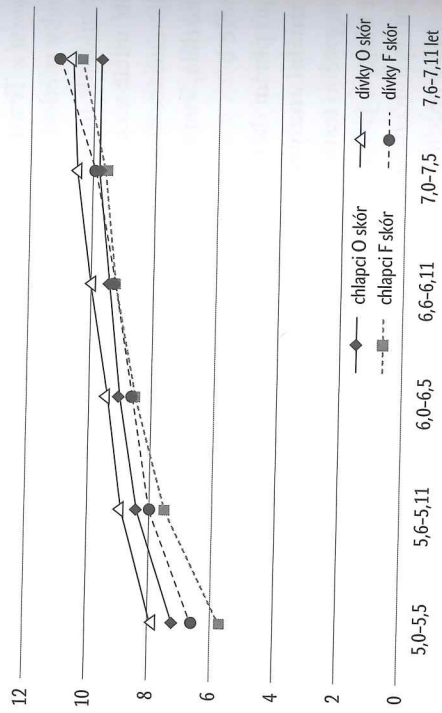
Zraková percepcce dozrává na konci předškolního věku na takovou úroveň, která je nezbytná pro učení čtení a psaní. Její kvalitu ovlivňuje několik různých funkcí. V době nástupu do školy se rozvíjí schopnost vidění na blízko, která závisí na lepším **ovládání očních čoček**. Nezralé děti mívají určité potíže s diferenciací detailů malých obrázků a písmen, a proto jim bývá taková činnost nepřijemná, často některé detaily přehlížejí či nerozlišují. Efektivitu zrakové práce, např. percepcce písmen a číslic či jejich komplexů a řad, ovlivňuje **zralost očních pohybů**, která je také časově lokalizována do období po 6. roce života (Matějček, 1987). Nezralé děti nemohou dostatečně přesně vnímat proto, že jejich oční pohyby nejsou koordinované. Dítě v důsledku toho přeskakuje od jednoho detailu ke druhému, nedokáže zaměřit pohyb očí tak, aby vidělo to, čím se má zabývat (např. řádku textu, kterou má číst). Orientační hodnocení vizuální percepcce by mělo zahrnovat i vyšetření následujících dovedností:

- **Vizuální diferenciacie.** Jedním z důvodů selhání ve screeningovém testu školní zralosti může být neschopnost rozlišit detaily předlohy písma i obrazce z teček. K podrobnějšímu hodnocení této složky vizuální percepcce lze použít **Edfeldtův reverzní test (ERT)** či úkol *žrakové rozlišování* z Testu rizika poruch čtení a psaní. Nezralé děti dělají v ERT chyby především při hodnocení shody a rozdílu pravolevé orientace detailu, ale nejsou si jisté ani s diferenciací vertikálního směru. Pokud dítě udělá více než 15 chyb, je velmi pravděpodobné, že jeho vizuální diferenciacie není dostatečně rozvinuta. (Je účelné posoudit, jaké chyby dítě dělá, které obrazce mu dělají největší potíže.) Příčinou chybování může být i pracovní nezralost, která není specifická a projevila by se i při plnění dalších úkolů.
- **Vizuální analýza a syntéza.** K hodnocení této složky lze použít screeningového testu školní zralosti, kde se projevívá neschopností pochopit, že obrazec je složen z teček, které jsou určitým způsobem uspořádány (pro vyloučení většího vlivu nedostatků v oblasti provedení, tj. zobrazení této předlohy, se lze dítěte zeptat, zda je jeho obrázek stejný nebo ne). Problémy vizuální analýzy se projevívají i při obkreslování složitějších obrazců dle předlohy (viz text kapitoly 3.1).

1.2.3 Hodnocení grafomotorických schopností

Zránění CNS pozitivně ovlivňuje lateralizaci ruky, rozvoj motorické i senzomotorické koordinace a manuální zručnosti. Některou zručnost je v počátcích školní docházky, kdy se děti učí psát, rizikovým faktorem. K hodnocení úrovně grafomotorických dovedností lze použít různých kresebních testů:

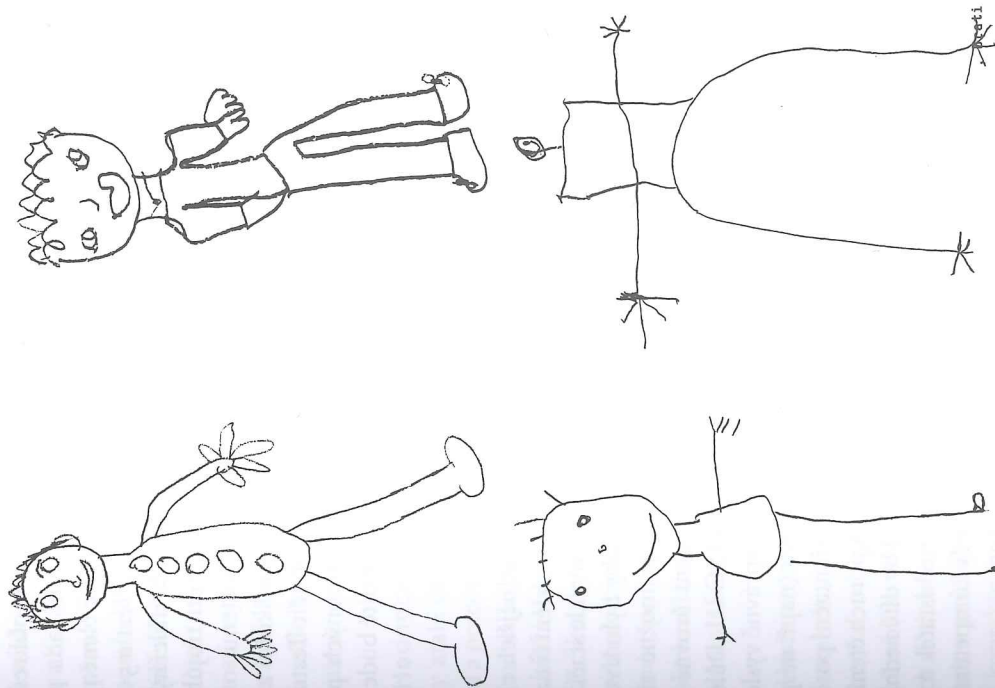
- **Kresba lidské postavy.** Kresba pána je součástí screeningového testu školní zralosti, kde je hodnocena podle kvality svého zpracování pětibodovou stupnicí. Pokud je tato kresba špatná, je třeba, aby si dítě stejný úkol zopakovalo, protože důvodem selhání by mohly být i podmínky, v nichž pracovalo (např. rušivý vliv dalších dětí nebo cizího prostředí). Kresbu lidské postavy lze použít jako prostředek k orientačnímu hodnocení celkové vývojové úrovně, ale zároveň může sloužit k posouzení úrovně senzomotorických dovedností. V době nástupu do školy by měla být kresba ve stadiu realistického zobrazení, postava by měla mít základní znaky, jako je tělo, hlava, ruce, nohy a rysy obličejce. Zvládnutí obsahu kresby lze považovat za přijatelné, pokud by hodnota váženého **obsahového skóru** dosahovala alespoň 4. stenu. **Formální skór** slouží k hodnocení úrovně senzomotoriky, a i v tomto případě je třeba, aby dítě dosáhlo alespoň 4. stenu. Zajímavou informací může přínést srovnání obou skórů, protože případný větší rozdíl (alespoň 2 steny) může signalizovat, jaké potíže vyšetřované dítě má.

Graf č. 69. Průměrné hodnoty hrubých skórů v testu kresby lidské postavy u chlapců a dívek ve věku 5-7 let a jedenácti měsíců (Šturma a Vágnerová, 1982).

Kresby dívek jsou lepší zejména ve skupině nejmladších dětí, liší se víc ve svém provedení, pro něž je důležitá zralost příslušných funkcí, které děvčata dosahují rychleji než chlapci, ale asi i jejich větší pečlivost.

- **Obkreslování obrázců a písma.** Školicky zralé dítě by mělo být schopné analyzovat a obkreslit různé předlohy, které se liší svou komplexností

Obrázek č. 29. Průměrná a podprůměrná kresba lidské postavy šestiletých dětí.

či nároky na koordinaci pohybů při zvládnání spojení čar, různých úhlů apod. Případné problémy se zvládnáním takového úkolu mohou záviset na úrovni **vizuální percepce** (dítě např. nedokáže rozlišit, z jakých detailů se obrazec skládá a jak je třeba postupovat, aby ho bylo možné reprodukovat co nejjednodušším způsobem), ale i, a to především, na úrovni **senzomotorických dovedností**, tj. schopnosti ovládat tužku a napodobit předlohu co nejpřesněji.

- K hodnocení grafomotoriky lze použít Matějčkův **test obkreslování**, pro hodnocení školní zralosti je vhodná především sada prvních pěti jednoduchých geometrických obrazců. (Vnitřně členěný kosočtverec je pro děti tohoto věku ještě příliš obtížný.) Test u 5-7letých dětí dobře diferencuje jen v pásmu podprůměru. Za důležitý signál nezralosti senzomotoriky lze považovat nezvládnutí trojúhelníku a kosočtverce, resp. úroveň výkonu odpovídající 3. stenu.
- **Nápodoba písma** je součástí Jiráskova screeningu školní zralosti. Pokud by dítě tento úkol nezvládlo, je možné použít Testu rizika poruch čtení a psaní, jehož předloha tvarů podobných psaným písmenům je mnohem jednodušší. Školky nezralé dítě bude ovšem selhávat i v tomto případě.

1.2.4 Hodnocení řeči

Školky zralé dítě by mělo mluvit ve větách, bez nápadnějších chyb ve větné stavbě a gramatice (agramatismy jsou signálem opoždění či narušení vývoje řeči a jazyka). K **orientačnímu posouzení řeči** obvykle stačí rozhovor s dítětem, který by měl mít pro ně zajímavé téma, aby bylo k verbální produkci dostatečně motivováno. Tímto způsobem je možné zároveň posoudit schopnost dítěte komunikovat. K hodnocení úrovně slovní zásoby lze použít slovníkové subtesty z S-B testu či WISC-III. Důležitá je i analýza kvality artikulace, školky zralé dítě by mělo správně vyslovovat většinu hlásek, i když se určité nepřesnosti mohou objevit (např. nesprávná výslovnost hlásek r a ř je tolerována až do 7 let). Pro orientační posouzení **artikulační obratnosti** lze použít úkolů z Testu rizika poruch čtení a psaní, které vyžadují napodobení obtížnějších slov. Pokud by dítě nedokázalo správně vyslovit ani jedno slovo, jde o dost závažný nedostatek a pak je třeba posoudit i úroveň dalších sluchových a řečových kompetencí, aby bylo možné zodpovědně rozhodnout o dalším postupu.

1.2.5 Hodnocení rozumových schopností

K posouzení inteligence je u dětí předškolního věku vhodný S-B test, který umožní rozlišit úroveň čtyř komplexnějších schopností: **verbálního, abstraktně vizuálního a kvantitativního myšlení, i krátkodobé paměti** (resp. pozornosti). Je užitečné analyzovat výkony, které nedosahují pásma průměru a porovnat výsledky ve všech testovaných oblastech. Výkony školky nezralých dětí bývají dost často nerovnoměrné, i když celkový výsledek může být v limitu širšího průměru. Důležité je posouzení slovní zásoby a základních počítáckých dovedností, porozumění číslu a pravidlům číselné řady, ale i kvality krátkodobé paměti a schopnosti soustředění. Úroveň pozornosti lze hodnotit i na základě záznamu o chování dítěte v průběhu vyšetření, kdy je možné zachytit případné nápadnosti (nesoustředěnost, výkyvy v koncentraci, snadné upoutávání pozornosti nejruznějšími podněty či unavitelnost). Školky zralé dítě by se mělo umět soustředit na zadanou činnost alespoň po dobu několika minut a mělo by vydržet spolupracovat při vyšetření, které trvá přibližně 30-40 minut.

1.2.6 Hodnocení úkolového chování

Školky zralé dítě by mělo být schopné akceptovat pravidla úkolového chování a pracovat podle pokynů examinatora, i když je tato činnost příliš nebaví nebo je pro ně obtížná. To je důležité zjistit, protože úspěch ve škole závisí i na schopnosti kontrolovat aktuální impulzy a ovládat svoje chování. Školky nezralé dítě bude při vyšetření odmítat plnit úkoly, které ho nebudou bavit. Vydrží u zadané činnosti jen krátce nebo odmítne pokračovat po prvním neúspěchu a bude vyžadovat, aby si mohlo prohlédnout hračky a věci, které v místnosti jsou, bude si chtít hrát dřív, než mu to examinator dovolí atd.

1.2.7 Hodnocení sociálně adaptivního chování

Školní zralost zahrnuje i dosažení určité emoční stability a odolnosti k frustracím, schopnost odpoutat se od matky, resp. jiné blízké osoby, a přizpůsobit se neznámému prostředí, autoritě učitele a většímu množství různých dětí, které jsou jeho spolužáky. Sociálně adaptivní chování lze **hodnotit v průběhu vyšetření**, nezralé dítě bude mít problémy s navazáním kontaktu, nebude s vyšetřujícím psychologem komunikovat, přinejmenším na počátku, bude se u něho projevovat úzkost a bude se držet

doprovázející osoby. Potřebné informace o úrovni sociální adaptace je možné získat i z **rozhovoru s rodiči** nebo s učitelkou mateřské školy, pokud ji dítě navštěvuje. K posouzení sociálně adaptivního chování může sloužit i inspirace ze slovenského *Pozorovacího schématu na posuzování školské způsobilosti* (PŠS), které zahrnuje hodnocení verbální zdatnosti (dítě má povědět obsah pohádky) a schopnosti reagovat na jednoduchou sociální situaci (vyšetřujícímu upadne tužka nebo hodí papír mimo koš), kde se posuzuje, co dítě za daných okolností udělá (Svoboda, 2001).

Na základě **celkového zhodnocení všech uvedených aspektů** je třeba uvážit, zda je vhodné, aby dítě nastoupilo do školy ve stanoveném termínu, a pokud ano, zda je třeba nějakým způsobem upravit podmínky, aby mohlo nastup do školy zvládnout bez větších potíží. Pokud se ukáže, že je indikovaný **odklad školní docházky**, musí psycholog rozhodnout, které schopnosti a dovednosti by měly být v průběhu následujícího roku systematicky rozvíjeny, aby měl odklad nějaký smysl. Období odkladu by mělo dítě strávit účelně, pouhé odložení nástupu do školy a očekávání, že se nedostatky spontánně upraví, nemusí být vždycky dostatečně efektivním řešením.

Příklady pro ilustraci

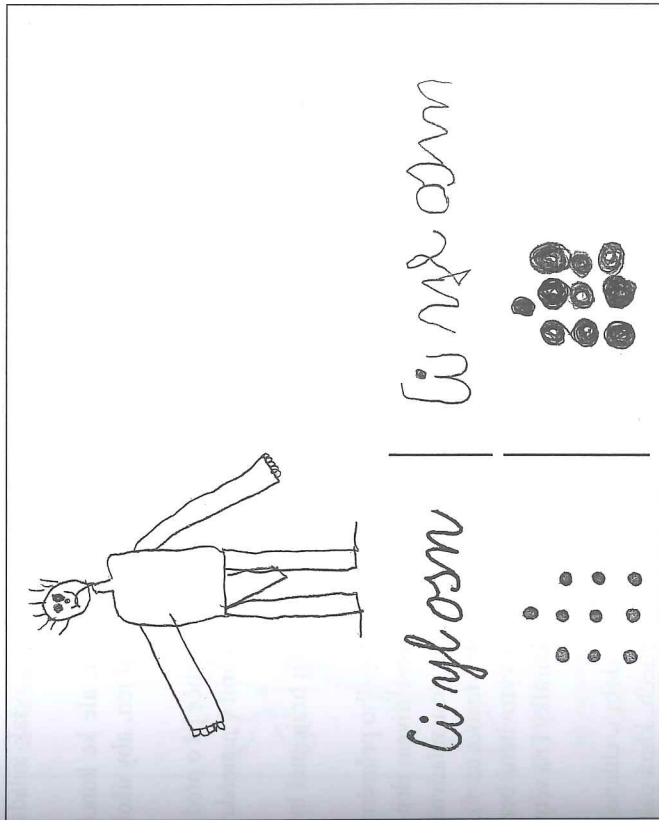
Příklad č. 1

Důvodem vyšetření pětiletého chlapce byla žádost rodičů, kteří uvážovali o jeho **předčasném nástupu do školy** (v září mu ještě nebude 6 let). Podle názoru rodičů jsou jeho výkony nerovnoměrné, v něčem se jim zdá výborný, ale v jiných činnostech tak úspěšný není. Chlapce hodnotí jako citově založeného, snadno se rozlítostní. V práci je podle nich na svůj věk dost systematický, někdy se dokáže do činnosti, kterou dělá, zabrat tak, že nic jiného nevnímá.

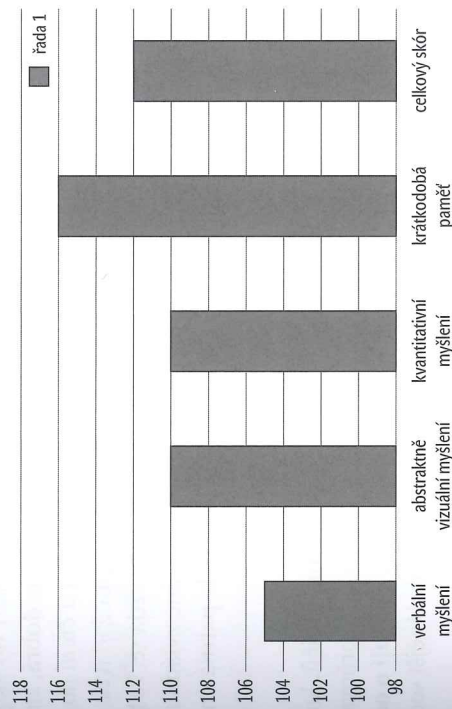
Chování v průběhu vyšetření je dětské, přiměřené věku, kouše tužku, šoupe se po židli, nevydrží celé vyšetření sedět v klidu, ke konci je viditelně unavený.

Úroveň grafomotoriky je velmi dobrá, zvládne všechny úlohy Orientačního testu školní zralosti, dobré je i napodobení písma. Držení tužky je horší, drží ji ve špetce, nastojato.

Úroveň vizuální percepce je také dobrá, v Reverzním testu udělal jen čtyři chyby, pracuje samostatně, systematicky, podává rovnoměrný výkon.

Obrázek č. 30. Výsledek v OTŠZ.

Graf č. 70. Výsledek vyšetření S-B testem (v grafu jsou uvedeny hodnoty standardních skóre).

Úroveň fonologické percepce byla zhoršena únavou, avšak zvládá hláskovou analýzu, dokáže rozložit i tříslabičné slovo.

Úroveň inteligence dosahuje pásma lepšího průměru, ale ke konci testování byl již velmi unavený, ležel na stole a odpovídal jen, aby úkol dokončil, avšak jeho odpovědi byly i pak na dobré úrovni.

Při kontrolním vyšetření v 5 letech a sedmi měsících rodiče již o předčasném nástupu do školy neuvažovali. Radili se i s učitelkami v mateřské škole, ale ani ony jim ho nedoporučily.

Úkolové chování není dostatečně vyzrálé, ještě si raději hraje, než by s dětmi dělal úkoly.

Vyšetření inteligence S-B testem: Výsledek v pásmu lepšího průměru (CVS = II2), s vyrovnanými výsledky, pravděpodobně i pod vlivem zlepšeného soustředění. Výsledky v jednotlivých subtestech jsou relativně vyrovnané, nejlepšího výkonu dosáhl ve skládání kostek (*Analýza uzorů*), které ho také nejvíc bavilo. Krátkodobá paměť je dobrá a vyrovnaná bez ohledu na kvalitu zapamatovaných podnětů (paměť na korálky i na věty dosahuje stejné úrovně).

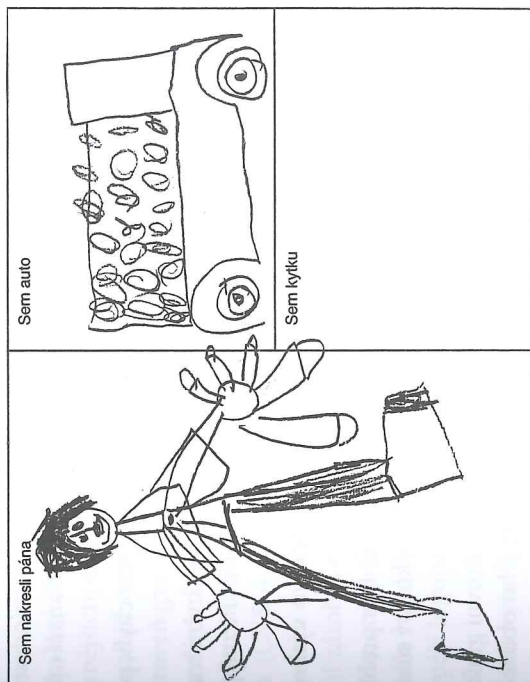
Úroveň fonologické analýzy a diferenciacie je velmi dobrá, chlapec si dokáže po hláskách diktovat. Začal číst, čte po písmenech, která pak spojuje do slov. Píše tiskacím způsobem jednotlivá slova.

Závěr vyšetření: Důvody pro předčasný nástup do školy nejsou jednoznačné, rodičům bylo doporučeno, aby chlapec zapsal do školy až v příštím školním roce. Úroveň rozumových schopností je dobrá, ale pracovní chování je stále méně zralé. Přestože již začíná číst a čtení ho baví, jinak o úkolové situace příliš velký zájem neprojevuje, požadavek splní spíš proto, že mu tato činnost nedělá žádné potíže, ale nezdá se, že by ho nějak zvlášť bavila. Větší zátěž by pro něj mohla být obtížně zvládnutelná i proto, že je stále dost unavitelný (ke konci vyšetření byla patrná únava).

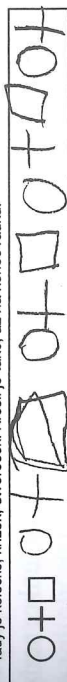
Příklad č. 2

Chlapec ve věku 5 let a devíti měsíců, vyšetřen na žádost rodičů, kteří se chtěli poradit o vhodnosti nástupu do školy, v MŠ je upozorňovali na některé problémy (např. horší úroveň senzomotoriky), **uvážují o odkladu školní docházky**. Do MŠ chodí od 4 let, zpočátku obtížnější sociální adaptace, nyní bez problémů.

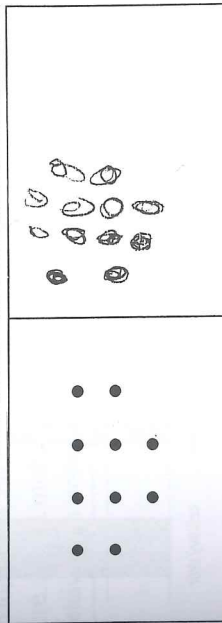
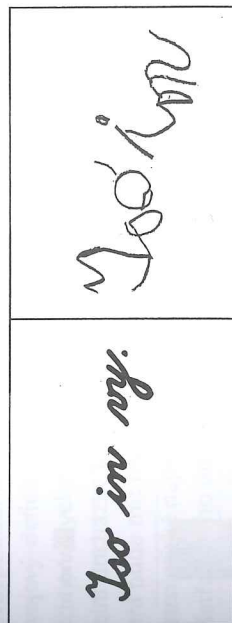
Chování v průběhu vyšetření: klidný, spíše zaražený, během práce si hraje s tužkou, ke konci vyšetření unavený, zívá a protahuje se.

Tady je kolečko, křížek, čtvereček. Kreslí je také, až na konec řádku.

A teď tyhle obrázky.

Obrázek č. 31. Výsledek v OTŠZ.

Úroveň grafomotoriky je podle Orientačního testu školní zralosti **lehce opožděná**, stojaté držení tužky, ale při upozornění se je snaží opravit a tužku drží správně.

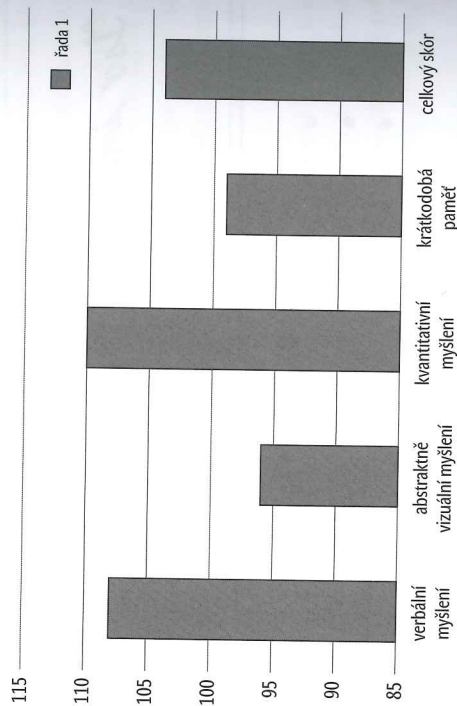
Úroveň vizuální percepce: V Reverzním testu udělal šest chyb, pracoval pomalu, ale systematicky.

Úroveň fonologické percepce: Ve WM testu udělal dvě chyby, rozlišování hlásek zvládá bez obtíží i přesto, že má řečovou vadu. Poznává první písmenko ve slově.

Úroveň řeči: přetrvávající dyslalické potíže, především výslovnost sykavek a r/ř. Je v péči logopeda.

Úroveň inteligence je průměrná, velmi dobře počítá, bez problémů počítá i odčítá do 6, i když si občas vypomůže prsty. Nižší výkony v subtestu zapamatování vět.

Závěr: Vzhledem k artikulačním potížím a opožděné úrovni grafomotoriky ho nelze považovat za zcela školsky zralého, ale jeho obtíže zase nejsou tak závažné, aby bylo možné jednoznačně rozhodnout o odkladu školní docházky již v únoru. Během následujícího půl roku může v uvedených oblastech dojít k vývojovému vyrovnání. Ostatní funkce nezbytné pro zvládnutí čtení a psaní jsou již rozvinuty.

Graf č. 71. Výsledek vyšetření S-B testem (v grafu jsou uvedeny hodnoty standardních skóre).

Kontrolní vyšetření ve věku 6 let.

Úkolové chování bez podstatné změny, klidný, méně průbojný, bez výraznějších emočních projevů. Spolupracuje celkem dobře, i když v pomalejším tempu, a po skončení úkolů si s radostí odejde hrát.

Úroveň grafomotoriky zlepšena, lepší držení tužky, v OTŠZ zlepšena především nápodoba písma, tvary písmen jsou přesnější.

Vyšetření inteligence S-B testem: Celkový skóre odpovídá pásmu průměru (CVS = 104), krátkodobá paměť zlepšena, výkon v jednotlivých subtestech celkem vyrovnaný. Navzdory dyslalickým potížím má dobrou slovní zásobu, dobře počítá. Paměť na věty je o něco horší než paměť na korálky, což může souviset s řečovou vadou.

Vada řeči bez podstatné změny, doporučena operace uzdičky jazyka. Je v péči logopeda, který předpokládá, že se jeho výslovnost po operaci zlepší.

Závěr vyšetření: Vývoj v pásmu normy, nerovnoměrnosti v zapamatování a grafomotorice zlepšeny. Celkový vývoj, s výjimkou artikulačních potíží, odpovídá požadavkům, a proto lze nástup do školy doporučit.

Z kapitoly vyplývá: Vzhledem k možnosti rozvoje nezralých funkcí je leckdy užitečné vyšetření školní zralosti a připravenosti zopakovat a posoudit, zda došlo ke zlepšení a v jaké míře, eventuálně zda je pravděpodobné, že dojde k dalšímu posunu do začátku školního roku. Vývojový deficit v oblasti různých dílčích schopností může mít různé příčiny, vždycky nemusí jít jen o důsledek pomalejšího zrání. Odklad školní docházky je vhodný, i pokud by se zdálo, že jde spíše o poruchu, která bude mít trvalejší charakter, ale pak je nutné věnovat získaný rok systematické nápravě příslušných potíží. Z profilu aktuálních nedostatků vyšetřovaného dítěte lze usuzovat i na budoucí rizika školních problémů a naopak, na základě předností daného dítěte je možné určit, jak a ve které oblasti mohou tyto kompetence působit kompenzačně a projevy očekávaných potíží zmírnit.